

Weer aan het werk

Auteur(s):

Centraal Planbureau

*Dit artikel is ontleend aan Centraal Planbureau, Centraal Economisch Plan 1998, Sdu, Den Haag, 1998.***Verschenen in:**

ESB, 83e jaargang, nr. 4153, pagina 424, 22 mei 1998

Rubriek:

Monitor

Trefwoord(en):

arbeidsmarkt, werkloosheid

De werkgelegenheid groeit, maar de werkherwattingskansen van werklozen blijven laag. Wellicht dat de nieuwe Wet Inschakeling Werkzoekenden hierin verbetering brengt. De Amerikaanse ervaringen met scholing van langdurig werklozen zijn niet hoopgevend.

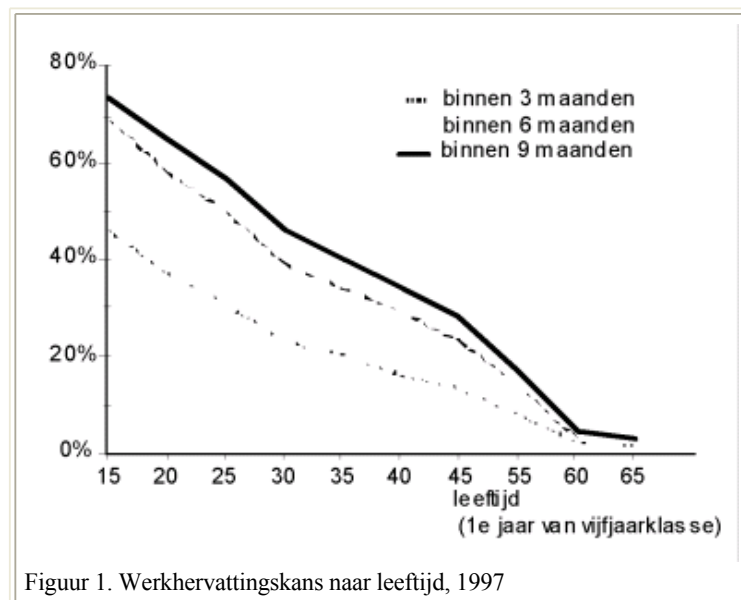
In 1996 daalde het aantal WW-uitkeringen met 13.000, in 1997 met 38.000. Komt deze versnelde daling voor rekening van een lagere instroom in de WW, of speelt ook een toename van de uitstroom een rol? Om hierop een antwoord te geven vergelijkt [tabel 1](#) de kansen van personen die op 1 januari 1996 een WW-uitkering hadden, met de werkherwattingskansen van personen die op 1 januari 1997 een uitkering hadden ¹. De werkherwattingskansen binnen drie en zes maanden zijn laag, en blijken tussen 1996 en 1997 nauwelijks te zijn toegenomen ².

Tabel 1. Werkherwattting

	1996	1997
Daling aantal WW-uitkeringen (in dzd)	13	38
Werkherwattingskansen binnen 3 maanden in % (bestand 1 januari)	17	17
Werkherwattingskansen binnen 6 maanden in % (bestand 1 januari)	28	29

Bron: LISV.

De werkherwattingskansen daalt met de leeftijd, zoals blijkt uit [figuur 1](#). Vanaf de leeftijdsgroep 30-34 jaar heeft minder dan de helft van degenen die op 1 januari 1997 een WW-uitkering hadden negen maanden later een baan gevonden. Voor personen met een WW-uitkering ouder dan 45 jaar ligt het aandeel lager dan een derde. Ook tussen mannen en vrouwen verschilt de werkherwattingskans sterk: van de mannen met een WW-uitkering op 1 januari 1997 had 39% na negen maanden een baan gevonden, van de vrouwen slechts 27%.

Figuur 1. Werkherwattingskans naar leeftijd, 1997

Groepen werklozen

De enorme banengroei van het afgelopen jaar heeft kennelijk weinig effect gehad op de lage werkherlevingskans van WW-ers. De daling van het aantal WW-uitkeringen komt voor rekening van een lagere instroom. Dit wijst in de richting van tekortschietende reïntegratiekansen. Hiervoor is nog een tweede aanwijzing. Van de werklozen die volgens het arbeidsbureau gemakkelijk een baan zouden moeten kunnen vinden, blijft een aanzienlijk aantal toch langer dan een jaar werkloos. Dit blijkt uit cijfers over de indeling van werklozen naar werkloosheidsduur en naar 'afstand tot de arbeidsmarkt'. Sinds een jaar of twee (afhankelijk van de gemeente) worden werklozen die zich aanmelden bij arbeidsbureau of sociale dienst ingedeeld naar afstand tot de arbeidsmarkt. Indeling gebeurt in een van de volgende vier fasen:

- 1: direct bemiddelbaar;
- 2: na kort arbeidsinpassingstraject bemiddelbaar;
- 3: na lang arbeidsinpassingstraject bemiddelbaar;
- 4: (nog) niet bemiddelbaar, sociale activering.

[tabel 3](#) bevat de aantallen niet-werkende werkzoekenden per fase (exclusief werkloze werkzoekenden die niet staan ingeschreven bij een arbeidsbureau). Ruim 85.000 fase-1-werklozen waren eind september 1997 langer dan een jaar werkloos. Het blijkt dus niet altijd zo te zijn dat werklozen in fase 1 vrij snel een baan vinden.

	fase				totaal
	1	2	3	4	
totaal	265	105	165	250	785
wv langer dan 1 jaar ingeschreven	85	70	130	190	475
wv korter dan 1 jaar ingeschreven	180	35	35	60	310

Nyfer merkt over de fasering op: "Merkwaardig is, hoe eenvoudig het is voor de werkzoekende om de uitkomsten van de fasering te beïnvloeden. Door het uiten van een 'niet reële' beroepswens, weigeren te verhuizen enz. kan iemand gemakkelijk in een lagere fase terecht komen, dan waarin hij of zij op grond van bijvoorbeeld opleiding en werkervaring zou thuishoren". En: "In fase 4 blijken ook cliënten te worden ingedeeld die uitstekend bemiddelbaar zijn. Naast verslaafden vindt men er ook freelancers, kunstenaars en mensen waarvan men vermoedt dat ze zwart werken"³.

Wet Inschakeling Werkzoekenden (WIW)

Toch richten de beleidsmaatregelen zich met name op de fase 3- en 4-werklozen. Zo is de Melkert-3 regeling (experimenten met behoud van uitkering) bedoeld voor fase 4-werklozen, en komen werklozen in fase 3 of 4 in aanmerking voor een WIW-plaats.

Sinds januari van dit jaar beschikken de gemeenten met de WIW over een instrumentarium ter verbetering van de arbeidsmarktpositie van werkloze jongeren onder de 23 jaar, ontvangers van een uitkering krachtens ABW, IOAW of IOAZ en personen die langer dan een jaar staan ingeschreven als werkzoekende bij Arbeidsvoorziening. De WIW bundelt een aantal bestaande regelingen, zoals de Jeugdwerkgarantiewet (JWG) en de Banenpoolregeling. De middelen worden beschikbaar gesteld via een Werkfonds van ongeveer f 1,7 mrd per jaar. Dit geld wordt via verschillende instrumenten voor de verbetering van de arbeidsmarktpositie van werkzoekenden ingezet.

Sociale activering, zoals buurtwerk en vrijwilligerswerk, en scholing zijn instrumenten die worden ingezet als de afstand tot de arbeidsmarkt relatief groot is. Het belangrijkste instrument om personen uit de doelgroep werkervaring op te laten doen is de WIW-dienstbetrekking. Deze is te beschouwen als de opvolger van plaatsing in het kader van de JWG of de Banenpoolregeling, welke tezamen goed waren voor een kleine 50.000 banen. Het gaat om banen van 32 uur. De beloning kan oplopen tot 120% van het wettelijk minimumloon. Anders dan de Banenpoolplaats beoogt de WIW-dienstbetrekking veel meer een tussenstation te vormen naar regulier werk. Voor personen vanaf 23 jaar geldt in eerste instantie een arbeidsovereenkomst van twee jaar, waarna omzetting in een overeenkomst voor onbepaalde tijd plaats vindt als de betrokkene - ter beoordeling door de gemeente - nog niet klaar is voor de reguliere arbeidsmarkt.

Werkervaringsplaatsen, waarvan er maximaal 12.000 beschikbaar zijn, komen in aanmerking voor personen wier afstand tot de arbeidsmarkt relatief klein is. Dit instrument heeft het karakter van een loonkostensubsidie. De arbeidsvoorwaarden van de sector waarin men werkzaam is zijn van toepassing.

Uitgangspunt bij de inzet van deze instrumenten is maatwerk. De mogelijkheden van de individuele werkloze zijn doorslaggevend. Bij de uitvoering van de WIW zullen de gemeenten moeten samenwerken met Arbeidsvoorziening. Deze instantie bepaalt samen met de gemeente of een langdurig werkloze voor een gesubsidieerde baan in aanmerking komt en welk traject daarbij gevolgd moet worden. Ook de vaststelling van het traject voor werkloze jongeren is een gezamenlijke aangelegenheid.

Scholing

Naast vormen van gesubsidieerde werkgelegenheid wordt vaak geprobeerd om via scholing de kans op werk van kansarme en/of

niveau (dzd)	mutaties per jaar (dzd)							
Werkgelegenheid								
» arbeidsjaren	5.328	-6	-18	77	96	136	131	84
» personen totaal	6.472	2	62	97	152	179	180	124
» personen vanaf 12 uur	5.779	-11	15	100	129	153	154	105
» beroepsbevolking	6.190	59	81	86	90	97	91	90
Werkloze beroepsbevolking	411	70	66	-14	-39	-56	-63	-15
Werkloosheidsuitkeringen	587	77	113	15	-27	-59	-52	-5
	niveaus (dzd)							
Werkloze beroepsbevolking	411	481	547	533	494	438	375	360
Werkloosheidsuitkeringen	587	664	777	792	765	707	655	650
P/A-ratio ^a	1,215	1,216	1,232	1,233	1,239	1,241	1,244	1,247
P/A-ratio (> 12 uur) ^b	1,085	1,084	1,090	1,093	1,098	1,098	1,100	1,102

- a. Verhouding werkzame personen totaal/arbeidsjaren;
b. Verhouding werkzame personen vanaf 12uur/arbeidsjaren.

1 De werkhervattingskansen vormen een overschatting, omdat personen die binnen de desbetreffende periode opnieuw werkloos worden én opnieuw een baan vinden twee maal worden geteld als werkhervatters. Op dit moment kan het LISV deze dubbel telling niet corrigeren.

2 Hierbij past een kanttekening: het is mogelijk dat de samenstelling van het bestand wat betreft de afstand tot de arbeidsmarkt, op 1 januari 1997 ongunstiger was dan op 1 januari 1996, omdat gedurende 1996 relatief gemakkelijk plaatsbare WW-ers zijn uitgestroomd. Met het beschikbare datamateriaal is het echter niet goed mogelijk om hiervoor te corrigeren.

3 Nyfer, *Werk voor gemeenten: succes en faalfactoren*, 1997.

4 D. Friedlander, D.H. Greenberg, en Ph. K. Robins, Evaluating government training programs for the economically disadvantaged, *Journal of Economic Literature*, december 1997. Rendement is hier gedefinieerd als de rentevoet die de kosten per deelnemer gelijk maakt aan de contante waarde van de inkomensverbetering van de deelnemer.